

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение от Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите – Европейска стратегия за по-добър интернет за децата“

COM(2012) 196 final

(2012/C 351/15)

Докладчик: г-н LONGO

На 2 май 2012 г. Комисията реши, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Европейска стратегия за по-добър интернет за децата“

COM(2012) 196 final.

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 6 септември 2012 г.

На 483-ата си пленарна сесия, проведена на 18 и 19 септември 2012 г. (заседание от 18 септември), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 134 гласа „за“, 1 глас „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) се запозна с това съобщение, чиято цел е да се изгълни един от ангажиментите, поети с програмата на ЕС за правата на детето (действие 9), а именно да се засили превенцията на рисковете и да се повиши отговорността и участието на непълнолетните в използването на интернет, като интернет се разглежда в положителна светлина като „извор на възможности и знания за децата, средство да общуват, да развиват уменията си и да подобрят своите перспективи за намиране на работа и за квалификация“⁽¹⁾.

1.2 **Важен аспект на съобщението е ангажиментът за създаване на нови умения на високо равнище** по отношение на безопасността, качеството на съдържанието и новите приложения. Този избор е важен, защото размерите на европейския пазар не дават възможност за стимулиране на подходящи инвестиции.

1.3 Съобщението **начертава цялостна стратегия**, в която всички са призвани да участват в изграждането на тази „нова екосистема“, която ще бъде от решаващо значение през следващите десетилетия, и поради това заслужава да бъде взето под внимание.

1.4 Комитетът отбелязва, обаче, и критичните аспекти и недостатъците и във връзка с това приканва Комисията да коригира някои решения и да допълни стратегията с нови предложения.

ЕИСК преди всичко изразява принципно недоумение относно общия подход, използван в съобщението, в което изглежда се

⁽¹⁾ Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за решение на Европейския парламент и на Съвета за създаване на многогодишна програма на Общността за защита на децата при използване на Интернет и други комуникационни технологии“ ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 61, Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Въздействие на сайтовете за социални контакти в Интернет върху гражданите/потребителите“ ОВ С 128, 18.5.2010 г., стр. 69

обръща **по-голямо внимание на растежа на бизнеса**, отколкото на създаването на по-добър интернет за децата, като им се осигури възможно най-добра защита.

1.5 ЕИСК е убеден, че е необходимо най-вече да се определи **съгласувана рамка от предпазни мерки и гаранции за децата**, насоки, предназначени за всички участници. От тази гледна точка съобщението не е достатъчно конкретно и подробно.

1.6 Друг смущаващ момент е свързан с **ефективността на саморегулирането**. Комитетът е твърдо убеден, че по най-важните въпроси като тези за защита на личните данни, зачитането на личния живот и борбата срещу детската порнография трябва да бъдат приети **точни и строги правила**, с адекватни санкции, стигащи до незабавно закриване на сайтовете и отнемане на разрешенията.

1.7 Особено внимание трябва да се обърне на **онлайн рекламата**⁽²⁾. Самата Комисия признава уязвимостта на децата, но поема само общи ангажименти. Комитетът оценява тази стратегия като неясна и недостатъчна и призовава за по-точни и обвързващи задължения за всички оператори от сектора.

1.8 Комитетът отбелязва също, че липсва каквото и да било позоваване на **рекламите на храни**, причина за сериозно безпокойство поради проблемите, свързани със затлъстяването и неправилното хранене. Комитетът се надява, че Комисията ще прояви последователност по отношение на собствените си твърдения, а именно, „че изискванията спрямо рекламите в уебсайтовете за деца ще гарантират ниво на защита, сравнима с тази при рекламите в аудио-визуалните услуги“.

⁽²⁾ Становище на ЕИСК относно „Правна рамка за рекламата, насочена към млади хора и деца“, Виж страница 6 от настоящия брой на Официален вестник.

1.9 Комитетът не се противопоставя на създаването на публично-частни партньорства за разработване на качествено съдържание, при условие че се запазва свободата и независимостта на самите НПО и не се дава възможност за рекламни промоции на фирми.

1.10 По отношение на **участието на децата в създаването на ново качествено съдържание**, Комитетът приветства всяко действие, което изтъква творчеството на младите хора, но изразява сериозни резерви по повод преобладаващо търговското виждане на действията, които трябва да бъдат подпомогнати, като защитата е изместена на втори план.

1.11 Комитетът споделя **загрижеността относно компютърните престъпления**, като детската порнография и сприятеляването с цел сексуална злоупотреба (grooming), и споделя намерението на Комисията да увеличи капацитета на телефонните линии за извънредни ситуации и да продължи успешните програмите на ЕС като „Safer Internet“ (по-безопасен интернет).

1.12 Трябва да бъдат засилени действията по **превенция на някои важни аспекти на неправомерното използване на интернет** при изтегляне на съдържание на мобилни телефони и таблети, например мелодии за телефон и приложения, като законодателството на ЕС се направи по-строго и на регулиращите органи се припомнят техните отговорности.

1.13 Що се отнася до **защитата на личните данни**, в редица становища Комитетът вече изрази своята загриженост и исканията си по този деликатен въпрос⁽³⁾ и призовава за повече възискателност не само към предприятията от ЕС, но и спрямо всички други оператори на европейския пазар.

1.14 Освен това Комитетът отбелязва, че в съобщението липсват каквото и да било позоваване **на рисковете за физическото и психическото здраве на децата, по-специално по отношение на зависимостите**, нито на мерки за преодоляването им. По този важен аспект Комитетът очаква допълване на стратегията или нов документ.

1.15 Накрая ЕИСК призовава Комисията да наблюдава отношенията между децата и интернет постоянно, всеобхватно и задълбочено, тъй като тези данни са основна предпоставка за това каква намеса да се избере⁽⁴⁾.

2. Съдържание на съобщението

2.1 Според заключенията на Съвета на ЕС от 28 ноември 2011 г. относно закрилата на децата в дигиталния свят, осигуряването на по-добър интернет за децата изисква прилагането на **комбинация от политики** на европейско, национално и секторно равнище чрез мерки, които трябва се бъдат включени в рамките на цялостна стратегия, която да установи основните изисквания и да предотврати фрагментацията.

2.2 Комисията е убедена, че регламентирането продължава да бъде възможна опция, но би трябвало да се дава предимство на

самодисциплината на операторите, възпитанието и отговорното поведение при използването на интернет.

2.3 Първоначално Комисията задълбочено анализира това, което нарича „Недостатъци и проблеми към днешна дата“, откривайки причините за тях във фрагментацията и неспособността на пазара да предостави защита и качествено съдържание в ЕС, в трудностите при управлението на риска с цел създаване на доверие, както и в констатацията, че уменията на децата са недостатъчни, истински „цифров дефицит“.

2.4 Съобщението предлага набор от насоки, които трябва да ръководят Комисията, държавите членки и цялата верига от оператори в сектора, в съответствие с цялостна стратегия, структурирана около **четири основни оси, които взаимно се подсилват**:

— **насърчаване на наличието на качествено онлайн съдържанието за младите хора;**

— **осведоменост и подготвеност;**

— **създаване на безопасна интернет среда за децата;**

— **борба със сексуалната злоупотреба с деца и със сексуалната експлоатация на деца.**

2.5 В крайна сметка Комисията призовава Европа, държавите членки и операторите на услуги и съдържание да поемат важния и вдъхновяващ ангажимент за „нова екосистема“, до която ще може да се стигне в резултат на прилагането на 10 действия:

— създаване на творческо и дидактично онлайн съдържание;

— популяризиране на положителния опит;

— оградяване в областта на боравенето с цифровите технологии и медиите и училищно обучение по безопасно ползване на интернет;

— повишаване на осведомеността и участие на децата;

— прости и надеждни инструменти за означаване на вредното съдържание;

— настройки съобразно възрастта за защита на личните данни;

— разпространение и надеждност на родителския контрол;

— използване на класификацията на съдържанието (по системата на Паневропейската информация за игрите (PEGI));

— онлайн реклама и контрол на разходите за покупка (мелодии за телефон и др.), хазартни игри онлайн;

— борба срещу сексуалното малтретиране и сексуалната експлоатация (материали онлайн, международно сътрудничество и др.);

⁽³⁾ Становище на ЕИСК относно „Общ регламент относно защитата на данните“, ОВ С 229 от 31.7.2012 г., стр. 90.

⁽⁴⁾ Статистиките на Евростат датират от 2009 г., но в различни държави са налице по-скорошни изследвания на национално равнище. Изследването „Децата на ЕС в онлайн среда“, което се провежда от 2006 г. в рамките на програма „По-безопасен интернет“ и във връзка с което беше изготвен 3-и доклад, отнасящ се за периода 2011-2014 г., е важно, тъй като обхваща 33 страни.

3. Общи бележки

а) Положителни аспекти

3.1 Комитетът се запозна с голям интерес с това съобщение, правното основание за което се намира основно в член 3, параграф 3 от Договора от Лисабон, в частта, където изрично се заявява, че ЕС трябва да насърчава защитата на правата на децата, залегнали в Хартата на основните права ЕС (член 24).

3.2 Това е също един от ангажиментите, съдържащи се в Програмата на ЕС за правата на детето⁽⁵⁾, в действие 9 от която се предвиждат мерки за подкрепа на държавите членки и другите заинтересовани страни за засилването на превенцията, оправоощаването на децата и участието им за извличането на максимални ползи от онлайн технологиите, в борбата против психическия тормоз онлайн, излагането на въздействие на вредно съдържание и други рискове, свързани със сърфирането в мрежа.

3.3 Похвален е общият подход на разглеждане на интернет в положителна светлина като „извор на възможности и знания за децата, средство да общуват, да развиват уменията си и да подобрят своите перспективи за намиране на работа и за квалификация“⁽⁶⁾.

3.4 Интернет се разглежда като чудесна възможност, използването на която обаче изисква умения, осъзнатост, полезна информация за предотвратяване на трудности и опасности. „Сърфиране в мрежата“ е многозначителна и изпълнена със смисъл метафора, тъй като интернет се възприема като естествена, физиологична и непатологична среда, „море“, в което трябва да се научим да се движим, за да използваме в пълна степен всички негови възможности и богатства, с правила на поведение и вниманието към опасностите.

3.5 Комитетът споделя избора на Комисията да предложи да координира националните политики по въпрос, чиито измерения непрекъснато се разрастват в едно променящо се общество.

3.6 Друг важен аспект на съобщението се отнася до ангажимента за създаване на нови умения на високо равнище по отношение на безопасността, качеството на съдържанието и новите приложения.

3.7 Този избор е важен, защото пазарът в Европа все още среща трудности при привличането на финансови средства за предоставянето на качествено съдържание, а размерите на европейския пазар не са такива, че да стимулират подходящи инвестиции.

3.8 В същото време трябва да се отговори на широкия недостиг на умения сред европейските деца, които, въпреки че са „цифрово поколение“, заявяват, че не разполагат с необходимите компютърни умения, за да навлязат в сферата на труда като квалифицирана работна ръка.

3.9 Накрая, съобщението заслужава да му бъде отделено дължимото внимание, защото **начертава стратегия**, в която всички участват в изграждането на тази „нова екосистема“, която ще бъде от решаващо значение през следващите десетилетия.

б) Критични бележки и недостатъци

3.10 ЕИСК изразява обаче и принципно недоумение във връзка с общия подход, използван в съобщението, и посочва някои недостатъци, свързани с конкретни аспекти.

Още от първите твърдения в съобщението **изглежда, че се обръща по-голямо внимание на растежа на бизнеса**, отколкото на създаването на по-добър интернет за децата, като им се осигури възможно най-добрата защита.

3.11 Освен това в параграф 1.1 Комисията изрично и откровено заявява: „Обгрижването на децата и задоволяването на нуждите им разкрива широка гама от възможности за предприемачите“. Така е и в параграф 1.2, посветен на „Недостатъци и проблеми към днешна дата“, в която приоритети са опасенията за „фрагментация“ и „неспособност на пазара“, а едва след това се говори за „управлението на риска за изграждане на доверие“ и „недостатъчните умения на децата“.

3.12 Комитетът изразява съгласие с признанията на Комисията, че през последните години липсва съгласувана рамка и че бяха извършени интервенции с конкретни цели – от медийните канали до технологичните платформи. Следователно със сигурност съществуваше необходимостта от решителна промяна за благоприятстване на създаването на единен цифров пазар със значими размери, конкурентоспособен на международно равнище.

По последната тема, по-специално, Комитетът е изразил мнението си в различни становища, подкрепяйки работата на Комисията.

3.13 Но дори още по-необходимо беше, и все още е, **да се определи съгласувана рамка от предпазни мерки и гаранции за децата**, насоки, предназначени за всички заинтересовани страни, от държавите членки и властите до надзорните органи, предприятията, училищата и семействата. От тази гледна точка съобщението представлява пропусната възможност.

3.14 Друг смушаващ момент е свързан с **ефективността на саморегулирането**. Изборът между закони, регламенти, контрол и саморегулиране с цел предотвратяване и борба с интернет съдържание, което е потенциално вредно за психическото развитие на децата, или дори антисоциално или престъпно, трябва да бъде свързан с възрастта на децата, с контекста и ефективността на всяко средство, като всеки инструмент от изброените може да бъде полезен и ефективен⁽⁷⁾.

3.15 Интернет съществува в световен мащаб и е лесно да се отворят или преместват уебсайтове в страни, които не са подчинени на европейското законодателство. В очакване на международно споразумение саморегулирането би могло да бъде най-полезният и кратък път за намеса. То може да бъде

⁽⁵⁾ COM(2011) 60 final от 15 февруари 2011 г.

⁽⁶⁾ Ключови приоритети на стратегията на ЕС за електронните умения „Електронните умения през 21-ви век“ – COM(2007) 496 final.

⁽⁷⁾ Становище на ЕИСК относно „Проактивният подход в правото: крачка напред към по-добро регулиране на равнище ЕС“, ОВ С 175, 28.7.2009 г., стр. 26.

временен избор в очакване на регулиране. Все пак е безспорно, че саморегулацията често се оказва примамлива клопка, нарушава се от самите предприятия, които са я приели, затова би било подходящо да се подсили чрез периодичен надзор и санкции, които могат да бъдат от компетентността на националните регулиращи органи.

3.16 Впрочем Комитетът е твърдо убеден, че **по най-важните въпроси** като защитата на личните данни, зачитането на личния живот и борбата срещу незаконно съдържание, свързано с детска порнография, трябва да бъдат приети **точни и строги правила**, с подходящи санкции, стигащи до незабавно закриване на сайтовете и отнемане на разрешенията.

3.17 Особено внимание трябва да се обърне на **онлайн рекламата**. Самата Комисия признава (параграф 2.3.4), че „децата нямат развит критичен поглед върху рекламните послания“, посочвайки случаи на онлайн покупки, хазартни игри, мелодии за телефон – „Всичко това може да доведе до високи разходи“. След това обаче поема само общи ангажменти за засилване на контрола върху спазването на правилата на ЕС, оценката на ефективността или неефективността на кодексите за самодисциплина, задълбочаването на Програмата за потребителите и т.н.

Комитетът оценява тази стратегия като неясна и недостатъчна и призовава за по-точни и обвързващи задължения за всички оператори от сектора.

3.18 По този въпрос Комитетът освен това отбелязва, че липсва каквото и да било позоваване на рекламните на храни – причина за сериозно безпокойство поради проблемите, свързани със затлъстяването и неправилното хранене.

4. Специфични бележки

а) Качествено съдържание, умения и училище

4.1 Комитетът е съгласен с твърдението, че в училищата липсват подходящи учебни ресурси онлайн, и не се *противопоставя* на създаването на публично-частни партньорства с участието на родители, учители и неправителствени организации, участващи в защитата на децата и популяризирането на техните права, при условие че се запазва свободата и независимостта на самите НПО и не се дава възможност за рекламни промоции на фирми.

4.1.1 Важно е да се разпространят максимално множеството текущи проучвания в много страни, като например създаването на интерактивни учебници по метода „уики“⁽⁸⁾, формирането на виртуални училищни общности, които обменят опит, предоставянето онлайн на модули за дистанционно самостоятелно обучение.

4.1.2 Що се отнася до участието на деца в новото качествено съдържание, Комитетът оценява положително всяко действие, което увеличава креативността на младите хора, знаейки много добре, че на някои от тях се дължат важните нововъведения от последните години — от Google през Facebook до приложенията на Apple. Комитетът, обаче, изразява загриженост във връзка със склонността на Комисията, подчертана ясно в по-голяма или в по-малка степен в различни точки на стратегията,

да разглежда действията, които да бъдат подкрепени, предимно от търговска гледна точка, като оставя защитата на втори план.

4.1.3 За изготвянето на учебно съдържание и качествено интерактивно съдържание за деца би било полезно да бъдат поканени за участие групи от експертни на високо равнище (поведенчески психолози, педагози и др.) с цел да се предложат най-подходящите материали за различни възрасти и процесите на развитие, които могат да бъдат задействани, да се подготвят кратки публикации, предназначени за подготовка както на учители, така и на родители, да се допринесе за възрастовата класификация на сайтовете и видео игрите, да се сътрудничи в създаването на портали с конкретна насоченост и на качествено стимулиращо съдържание.

4.1.4 Ангажиментът за създаването на това съдържание би могъл да бъде подкрепен от улеснения на равнището на ЕС и от данъчни облекчения на национално равнище. Желателно е също така да се създаде европейска програма за качествено съдържание и приложения, която би могла да благоприятства най-вече появата на новосъздадени предприятия от млади хора, за които се знае, че са главни действащи лица в иновациите, свързани с Интернет.

4.1.5 ЕИСК използва случая да призове Комисията да подобри своята пряка комуникация с децата на портала „Европа“, най-вече по въпроса за свързаните с интернет рискове, като публикува съдържание, предназначено специално за тях.

б) Цифрова грамотност на възрастните

4.2 В ситуация, която може да се определи като преходна, при която едновременно съществуват „цифрово поколение“ и поколение, което само частично е преминало от пасивно (телевизия, печат, кино) към активно използване на медиите, като в същото време носи отговорността за защита на децата от евентуални опасности, правилният път е увеличаването на цифровата грамотност на възрастните, особено на тези, които се занимават с образованието на децата, училището, семейството и спруженията. Трябва да се избегне рискът децата ни да се превърнат в „цифрови сираци“ без наставници, които да ги напътстват и да им помагат сами да направят своя избор.

4.2.1 Програмата на Комисията би могла да бъде по-конкретна по този въпрос, както и в частта, отнасяща се до интернет като инструмент за развитието на творчеството и ученето. Двата аспекта трябва да бъдат свързани, за да се стимулира положителното отношение на родителите⁽⁹⁾.

в) Незаконно и подвеждащо съдържание

4.3 Предотвратяването на рисковете и популяризирането на интернет като средство за развитието на децата са неразделни аспекти на един и същ процес, който дава възможност за

⁽⁸⁾ Позоваване на начина на съставяне на Уикипедия — цифрова енциклопедия на свободен достъп в интернет, която е резултат на сътрудничеството на хиляди експерти доброволци.

⁽⁹⁾ Становище на ЕИСК относно „Повишаване на цифровата грамотност, на електронните умения и на електронното приобщаване“ ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 9.

спокойното провеждане на превенция. Важно е да се намери баланс между естественото любопитство на децата и бариерите на забраните, които могат да забавят или да отклонят придвижването по пътя към зрелостта и независимостта.

4.3.1 Предотвратяването на компютърните престъпления като детската порнография и сприятеляването с цел сексуална злоупотреба (*grooming*), както и борбата срещу психическия тормоз онлайн, предполагат възрастните да са способни да оценят сигналите за тревога. За тази цел изглежда необходимо да се привлечат експерти – поведенчески психолози, детски психиатри, педиатри, експерти по психологическо консултиране и общопрактикуващи лекари – за създаването на курсове и материали, предназначени за родители и възпитатели.

4.3.2 Освен това би могло да се проучи техническото решение във всеки браузър да се включи графичен символ за интуитивно разпознаване, който да бъде популяризиран чрез подходяща реклама – с функция за „спешни повиквания“, за изпращане в реално време на подозрителния линк на съответния компетентен орган за борба.

4.3.3 Трябва да бъдат засилени и действията по превенция на някои важни аспекти на неправомерното използване на интернет, чиито първи жертви са децата. По-конкретно става дума за съдържание, което може да се изтегля на мобилни телефони и таблети, като например мелодии за телефон и приложения; законодателството на ЕС трябва да се направи по-строго, а на националните регулаторни органи да се припомнят техните отговорности.

ЕИСК споделя ангажираността на Комисията (параграф 2.3.4) „да се гарантира, че изискванията спрямо рекламите в уебсайтовете за деца ще гарантират ниво на защита, сравнима с тази при рекламите в аудио-визуалните услуги“.

4.3.4 Особено внимание трябва да се обърне на разходите за софтуер, предназначен за превенция и защита на компютърната сигурност (филтри, антивирусни програми, родителски контрол и др.). Необходимо е да се избегне пораждането на разделение по отношение на риска, доколкото поради високите разходи за софтуер по-бедните деца, семейства и училища са по-изложени на компютърна опасност.

4.4 Превенцията с помощта на възпитанието в семейството и училището остава от съществено и централно значение, преди предприемането на наказателни действия. Трябва да се повиши капацитетът на обучението на учители, като в техните учебни програми се включат и познания за интернет. Освен това може да бъде от полза и създаването и разпространение в училищата на един вид „етикетия“ в използването на мобилните телефони и социалните мрежи, с правила, одобрени от децата, учителите и семействата.

г) Защита на личните данни

4.5 Що се отнася до защитата на личните данни, през последните години в редица становища Комитетът изрази своята загриженост и искания. Той смята, че трябва да се изисква повече дисциплина не само от предприятията от ЕС, но и от всички други оператори на европейския пазар. По-специално, що се отнася до социалните мрежи, трябва да се води борба с привидно насочените към опростяване действия на Google и Facebook, които в действителност изглежда се стремят към „развързване на ръцете“ в използването на личните данни, събирани в потребителските профили, за търговски цели. В този случай, когато става дума за деца, е необходима още по-голяма предпазливост⁽¹⁰⁾.

д) Физическо здраве и пристрастявания

4.6 В съобщението обаче липсват каквото и да било позоваване на рисковете за физическото и психическото здраве на децата, които прекарват много от своето време в сърфиране в интернет или в различни компютърни игри: увреждания на мускулно-скелетната система и стойката на тялото, увреждане на очите, затлъстяване, психологическо пристрастяване⁽¹¹⁾, склонност към изолация и бягство от действителността, нито на мерки за преодоляването на тези рискове.

Във връзка с този важен аспект би било желателно да се включат допълнителните мерки или да се изготви специален документ и да се извършва постоянен мониторинг. Наличните в момента европейски статистики са остарели, а явлението се променя непрекъснато и бързо.

Брюксел, 18 септември 2012 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ Становище на ЕИСК относно „Общ регламент относно защитата на данните“, ОВ С, 229 от 31.7.2012 г., стр. 90 и становище на ЕИСК относно „Отговорно ползване на социалните мрежи“, все още непубликувано в ОВ

⁽¹¹⁾ Изследванията на пристрастяването към интернет датират от 1995 г., когато в САЩ д-р Kimberley Young създаде първия център за лечение на пристрастяването към интернет (www.netaddiction.com). През последните години важни изследвания в тази област бяха осъществени в Германия, Италия и Чешката република.